

tinic (l. 1863.) in iz Kosarjevega životopisa, dopisovala sta si naučni minister in Slomšek štiri leta o slovenskih šolskih zadevah. Iz teh listov zvemo, piše vč. g. Kosar l. e. — da so škof osnovo vseh šolskih knjig napravili, sami več knjig spisali, druge pa najizvrstnejšim učiteljem spisati naročili, — da so zopet vse spise sami pregledali in popravili. — Tako so bile po vrsti vse šolske knjige pod njih vodstvom izdelane in od vlade potrjene. Izdelali so dvojno vrsto šolskih knjig: eno za cele slovenske šole, drugo pa za slovensko-nemške šole na takih krajih, kjer je znanje nemškega jezika otrokom zares koristno ali celó potrebno. (Dalje prih.)

Avktoriteta in svojevolja v šoli.

Obpravnavano v „Pedagogijski jednoti za Prago in okolico“.

(Dalje.)

Strogo se ima kaznovati za tri reči:

1. Za neposlušnost, klevetanje in vse, kar je proti božjim rečem.
2. Za upor, ako učenec učiteljev ukaz preziraje, ne stori, kar mu je bilo ukazano.
3. Za ošabnost, lenost in nevošljivost, ako učenec noče svojega součenca poučiti (če ga je ta prosil).

Prvi teh prestopkov žali Boga, drugi podkopuje podlogo vseh čednostij (pokorščino), tretji pa preči hitremu uspehu v umenji. Kar je proti Bogu, je pregrešnost, ki se ima s strogo kaznijo iztrebiti; kar je proti ljudem in samemu sebi, je nespodobnost, ki se more s kaznijo in tekmovanjem popraviti; kar je proti Priscianu (za kar se mnogi nerazborno vnema), je mazilo, katerega umeje razumni učitelj z lahko potezo zmazati in vtreti.

Gospod Ladislav Benýšek: Časovno vprašanje „kako povzdigniti v šoli avktoriteto učiteljevo“ nam uže samo dovolj dokazuje, da učiteljeva avktoriteta ni na pravej višini. Časovna vprašanja more izzivati le časovna potreba. Pokazuje li se mnogo znakov svedočujočih, da ni učitelj v šoli, kar bi moral biti, tedaj je treba pred vsem gledati na vzroke ter se jih kolikor možno varovati.

Ti vzroki so dvojni: zunanji in notranji.

K zunanjim vzrokom prištevam one, kateri imajo svoj zárod v širjem društvenem življenji, t. j. v očitnosti, kakor n. pr. neumestni, nemodri, da, često i strastni napadi na šolo in učitelja po nekaterih žurnalih, bujenje nenaklonjenosti k šoli od strani roditeljev, često čudoredna slabost društvenih zvrst v obče, materialni nedostatek učiteljstva samega in mnogi drugi vzroki.

Notranje vzroke pa imenujem one, katerih zárod ima v šoli svoj začetek, tedaj v razmerji med učiteljem in učencem.

Govor o prvih prepuščam ostalim gospodom govornikom; hočem le o drugih nekoliko razpravljati in jih pojasniti.

Za ohrano življenja in društvenega soglasja je treba zakonov in reda, katerega mora vsakdo varovati ter se mu pokoravati.

V nekotih slučajih se vladamo s pozitivnimi, umetnimi, z ljudskim ostroumjem ustvarjenimi, v drugih in to v pogostejših slučajih pa s prirojenimi zakoni.

Čim bolje so stvari na temelji reda in prirojenih zakonov zgrajene, tem popolnejše so; čim bolje pa se pozitivni zakon od prirojenega oddaljuje, tem slabši je.

Tako je v bistvu prirojenega reda, da se prosti vojak podrejuje častniku, podložnik svojemu vrhovništvu, učenec mojstru, sluga gospodarju, sin očetu. V šoli tedaj tudi ne

more drugače biti. Ako hoče šola uspešno svojemu smotru zadovoljiti, mora se učenec podvreči učitelju brez izjeme, v vsakem slučaju.

Kako se pa zdaj stvari imajo, je drugo vprašanje.

Večina učencev se sicer vedénju modrega učitelja pokorava, prejemajoč iz njegovih ust pohvalo, a v obratnem slučaju opominj, grajo, ukor, kazen. In ko bi ne bilo to na večini, bi morali užé davno šole zapreti.

Ali žalibog, učiteljstvo mora obžalovati, da se vsi ne pokoravajo, ter da ni sredstev proti nepokornežem, katera bi zadostovala smislu pozitivnega zakona.

Učitelj je s svojimi disciplinarnimi sredstvi, ki jih zakon dovoljuje, brzo pri kraji; poreden učenec pa se ne naveliča nagajati — tako postane **brezbranni** učitelj hitro igrača v rokah neporednežev.

Nisem rekel zaman „brezbranni učitelj“. V šolskeji praksi je učitelj proti razvajeni in razposajeni mladini vedno brez obrane. Razposajenec more učitelja s svojimi drznimi besedami žaliti, more ga s svojim nepristojnim početjem in zasmehovanjem pred vsem razredom ob veljavo spraviti, dà, more i proti njemu svojo roko dvignuti, a vendar učitelj nema prava, da bi odmeril učencu kazen, katera bi odgovarjala njegovim krivnjam in prestopkom.

In ako bi znabiti radi osobne varnosti ali v opravičenem srdu se vender dotaknil razposajenca, kako bi se pač opekeli!

Toži li ga učenec po svojih roditeljih, se tožba takoj vsprejme in učitelj se disciplinarno preiskuje. Učitelj pa ne dobí zadoščenja od učenca, ako bi tudi zahteval za njega zasluženó kazen. Šolski uradi nemajo v tem slučaju tudi nobene oblasti in močí, a paragrafom kazenskega zakona šolarji niso podvrženi.

Iz tega sledi naravni sklep: učenec je v šoli nedotakljiv, učitelj dotakljiv; razposajen učenec despota, učitelj otrok.

Za takovih okolnosti ne govorimo o avktoriteti učiteljevej; kjer je v šoli le nekoliko upornikov — a kje jih ni? tam je avktoriteta nemočna. (Dalje prih.)

R a z n i o t r o c i .

(Spisal Jos. Ciperle.)

(Dalje.)

Slaba lastnost premnozih Ljubljančanov je ta, da zró radi z nekako prenapetostjo in vzvišenostjo na kmeta. Tolaži nas samo to, da tudi drugi meščani ne delajo drugače. Toda njih vzvišenost nad kmetom ni ravno prevelika. Kmet vé manj, nego meščan, čuje se večkrat. Ali kje vender tičí ona viša modrost meščana? Položite roko na serce, meščani! Koliko vas je, ki znate v resnici ločiti jelko od smreke, ali pšenico od erži? Glejte, in to zna vender vsak kmet.

Zdaj mora vsaka „ljubljska srajca“, ko postane stara šest let, v šolo. Poprej bili so nekateri izvoljeni pobirati drobtine modrosti in učenosti po šolskih sobah. In kako imeniten je bil nekdanj tudi tak otrok! Vse ga je čislalo, vse videlo v njem že prihodnjega gospoda, ki bode jedel bel kruh. Zdaj je to nekoliko drugače. Kdor je hotel nekdanj postati kak rokodellec, ni mu bilo treba beliti glave in obteževati svojih možgan s čerkami. Zdaj je tudi to drugače. Zdaj hočemo inteligentne rokodelce, inteligentne dervarje, celo inteligentne biriče.